

Midden-Delfland

advies m.b.t. aanvraag status Provinciaal Landschap

provinciaal adviseur

ruimtelijke kwaliteit

in zuid-holland

Midden-Delfland

advies m.b.t. aanvraag status Provinciaal Landschap

HV-PAZH-01

6 maart 2017

Aanleiding

De gemeente Midden Delfland heeft begin februari bij de provincie Zuid-Holland een aanvraag ingediend voor de status van Bijzonder Provinciaal Landschap. Deze aanvraag wordt mede aangevraagd namens de regio. Deze eerste aanvraag geeft bovendien inzicht in de werking van de criteria voor de status binnen de provincie Zuid-Holland.

De aanleiding voor de aanvraag is de ervaring dat het open landschap binnen de dynamiek van een sterk verstedelijkt gebied onder druk blijft staan. Eerdere beschermingsmaatregelen als de aanwijzing van Midden-Delfland als Rijksbufferzone en de reconstructiewet zijn inmiddels vervallen. 'Het realiseren van de ambitie voor het landschap kan versterkt worden met een wettelijk erkende status voor het gebied' zo stelt de aanvraag. GS hebben in december 2016 bij de vaststelling van de "Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland" vastgesteld dat bij een aanvraag onafhankelijk advies zal worden ingewonnen. Dat advies is gevraagd aan de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK).

Status bijzonder provinciaal landschap

De status van Bijzonder Provinciaal Landschap is recent, op 1 januari 2017, ingevoerd middels de nieuwe Wet natuurbescherming. Deze gebieden verdienen volgens de wet een bijzondere status vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Daarbij is de verdere invulling van deze status aan de provincies gelaten.

Op 6 december 2016 heeft GS de "Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland" vastgesteld. Artikel 6.2 daarin benoemt de bevoegdheid van GS tot aanwijzen van bijzondere landschappen. De kernelementen daarin zijn:

- deze bevoegdheid zal GS slechts inzetten als erkenning van een waardevol landschap,
- waarvoor partijen in betreffend gebied bijzondere betrokkenheid tonen,
- aanwijzing tot Bijzonder Provinciaal Landschap is een predicaat dat mede dient tot in stand houden en versterken van de identiteit van het gebied.

De Toelichting bij Beleidsregel geeft daarbij de volgende uitleg:

- met aanwijzing hangt geen beschermingsniveau samen, de aanwijzing heeft het karakter van een kwaliteitslabel;
- alleen die waardevolle landschappen komen in aanmerking, waar sprake is van 1) stedelijke druk, 2) recreatieve functie en 3) deel van stedelijk-economisch netwerk ('groene buffers', VRM);
- bovendien moet actief invulling worden gegeven aan beschermen, ontwikkelen en versterken van de ruimtelijke kwaliteit.

Vanuit deze regels heb ik bij de beoordeling van de aanvraag twee vragen centraal gesteld. Ten eerste de vraag is Midden-Delfland een waardevol landschap voor de provincie Zuid-Holland. En als tweede de vraag tonen de partijen een bijzondere betrokkenheid.

Waardevol landschap

In zijn oorsprong is Midden-Delfland een typisch veenweidegebied. Achter de duinen en de strandwallen van de kust ontstond in de laagte een moerasgebied wat uitgroeide tot een uitgestrekt laagveengebied. Dit laagveengebied werd door de mensen ontgonnen voor bewoning en agrarisch gebruik. Die geschiedenis van inpoldering, verkaveling, bewoningslinten, molens, trekvaarten etc. is in Midden-Delfland nog heel herkenbaar en kwetsbaar.

Tegelijk is Midden-Delfland meer dan elk ander veenweidegebied in Zuid-Holland deel van de Hollandse Metropool. Meer dan andere Zuid-Hollandse landschappen is Midden-Delfland omringd en ingebed binnen de steden van de Zuidelijke Randstad. Meer ook dan elk ander landschap van Zuid-Holland is de historie van Midden-Delfland getekend door beschermingsmaatregelen en ingrepen als de invoering van de Rijksbufferzones, de Randstadgroenstructuur en de reconstructiewet.

Ik zou de stelling aan willen dat Midden-Delfland vooral een 'stadslandschap' is, zowel stad als land. Midden Delfland is daarin exemplarisch voor Zuid-Holland: het kent een lange geschiedenis van een steeds wisselende landschapsvorming met zowel landelijke als stedelijke elementen, het kent een forse en herkenbare omvang, het kent een strategische positie. Het doortrekken van de begrenzing van Midden Delfland in de aanvraag over de A13 is daarbij een belangrijke en goede keus. In de beschrijving verdient in mijn ogen wel de relatie met het omliggende stedelijke gebied en de toegankelijkheid van het gebied grotere aandacht. Midden-Delfland is als stadslandschap van groot belang voor de ruimtelijke kwaliteit van de Zuidelijke Randstad en van Zuid Holland. Het gebied heeft grote waarde als landschap binnen de Metropool. Naast de stad biedt het ruimte, openheid en rust. Daarmee is het is van belang voor het vestigingsklimaat. Vanuit deze optiek ondersteun ik de aanvraag.

Bijzondere betrokkenheid

Het enige constante bij ons Nederlandse landschap is verandering. Nederland is een land van cultuurlandschappen. Wij verstaan, als geen ander land, de grote kunst van het permanent verbouwen van onze omgeving. En Midden-Delfland is misschien wel een van de beste voorbeelden daarvan. Natuurlijk is daarbij de grootste zorgvuldigheid vereist. Maar de kreet 'stilstand is achteruitgang' geldt zeker ook voor onze landschappen. Onze landschappen vragen onderhoud. Onze landschappen vragen beheer en investeringen. Onze maatschappij en inzichten veranderen en nieuwe opgaven dienen zich altijd aan.

Vanuit dat besef hecht ik bij de Bijzondere Provinciale Landschappen groot belang aan de invulling van de bijzondere betrokkenheid zoals deze in de beleidsregels is opgenomen. Gezien het feit dat de status geen extra bescherming geeft ligt in mijn ogen juist hier de kracht van het instrument. De kracht om een brede coalitie van partijen te binden aan een gezamenlijk doel. De kracht om het eigenaarschap in te zetten voor een gemeenschappelijk perspectief. De kracht om vanuit een gemeenschappelijke ambitie ook te komen tot een actief ontwikkelperspectief en investeringen in de kwaliteit van het landschap. In dat licht beoordeel ik de gebiedsbeschrijving die Midden-Delfland heeft ingeleverd bij de aanvraag als zeer mager. De voorgestelde omgangsvormen geven naar mijn idee onvoldoende invulling aan de opgave. Een goed perspectief voor Midden-Delfland vraagt een veel actievere houding en inzet. Bij de aanvraag zou ik voor een juiste invulling van de 'bijzondere betrokkenheid' eerder een 'bidbook' verwachten waarin naast de landschapsbeschrijving ook de ontwikkelingen, de koers, een agenda en de organisatie aan orde komen.

Studie, een bezoek en gesprekken met de aanvrager hebben mij overtuigd dat het commitment van de betrokken partijen aanwezig is. Dat zou nu ook omgezet moeten worden in actie. Studie, het bezoek en de gesprekken leerden mij ook dat er al heel veel documenten zijn en acties lopen. Dat laat ook de plangeschiedenis van de gebiedsbeschrijving zien. Soms is het misschien wel te veel. Zo is het verwarrend dat de kernkwaliteiten van de ingediende 'Gebiedsbeschrijving Midden-Delfland, Omgangsvormen met een landschap van stand (2017) niet overeenkomen met de kernkwaliteiten van het vigerende Landschapontwikkelperspectief Midden-Delfland 2025 (2009). In dat opzicht zou de status van Bijzonder Provinciaal Landschap de kans zijn om de koers te actualiseren en op te lijnen.

Reflectie op de regels

Midden-Delfland is de eerste aanvrager in de provincie Zuid-Holland. Buiten de vraag van Midden-Delfland is deze aanvraag dus ook een zeker experiment en trendsetter. De aanvraag en de beoordeling leren ons ook wat over de helderheid en effectiviteit van de regels. Ik wil twee korte reflecties daarop geven.

De aanvraag van Midden-Delfland leert mij dat, zoals ik eerder stelde, de waarde van het Bijzonder Provinciaal Landschap, door het achterwege laten van een nieuwe beschermingscategorie, vooral ligt in de invulling van de bijzondere betrokkenheid. In mijn ogen zou het goed zijn om de omschrijving hiervan in de toelichting dan ook aan te scherpen met de volgende regels:

- er is eigenaarschap, de aanvraag wordt ondersteund door een brede coalitie van partijen;
- er is sprake van een duidelijke gebiedsbeschrijving;
- er is een helder ontwikkelperspectief vanuit karakteristieken, opgaven en ontwikkelingen;
- er is een ambitie om te investeren in de kwaliteit van het gebied;
- er is een heldere bestuurlijke aansturing;
- er is sprake van een actieve borging van de kwaliteit van het landschap en het perspectief.

De betrokkenheid en de actieve houding maken het ook wenselijk dat de status niet voor eeuwig wordt verleend. Ik zou het goed vinden als er van tijd tot tijd een evaluatiemoment wordt ingebouwd waarbij de status kan vervallen. Ik denk aan een periode van 5 tot 10 jaar.

Daarnaast wil ik opmerken dat de beperking van de status van Bijzonder provinciaal Landschap tot de Buffergebieden uit de VRM mij zeer bevreemd. Alsof enkel dit de gebieden zijn die binnen de provincie landschappelijk waardevol zijn. Daar heb ik een heel ander beeld bij. Vanuit het landschap bezien liggen criteria als waardevol, karaktervol, typerend voor Zuid-Holland, met een zekere spreiding over de provincie (veenweide, kust, rivierengebied) eerder voor de hand.

Advies Midden-Delfland

- Ik ondersteun het voornemen om Midden-Delfland, gezien zijn omvang, herkenbare landschappelijke karakter en belangrijke rol als 'stedelijk' landschap, aan te wijzen als Bijzonder Provinciaal Landschap;
- Neem het gebied ten oosten van de A13, zoals voorgesteld, mee in de aanwijzing;
- Vraag Midden Delfland - en elke volgende initiatiefnemer - om bij de aanvraag een perspectief voor het Provinciaal Landschap te geven waarbij invulling wordt gegeven aan de criteria (landschappelijke kwaliteit, eigenaarschap, ontwikkelperspectief, legenda) middels bijvoorbeeld een 'bidbook' alvorens tot erkenning over te gaan;
- Vraag Midden Delfland - en elke volgende initiatiefnemer - met de betrokken partijen een bredere bestuurlijke aansturing te organiseren voor de ontwikkeling van het Bijzonder Provinciaal Landschap alsook een borging van de verdere ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit.

Advies Bijzonder Provinciaal Landschap

- Geef nadere invulling aan de criteria binnen de provincie Zuid-Holland voor deze status. Stel daarbij naast het landschappelijke aspect een breed eigenaarschap en een actief ontwikkelingsperspectief voorop. Laat de beperking van de keuze tot de Buffergebieden uit de VRM vallen zodat ook andere delen van de provincie in aanmerking komen;
- Stel een redelijke periode in waarna de aanwijzing wordt geëvalueerd.

Harm Veenenbos

Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit Zuid-Holland

*provinciaal adviseur
ruimtelijke kwaliteit
in zuid-holland*

Harm Veenenbos

*Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
t: (070) 441 63 65
e: h.veenbos@pzh.nl
website: www.pazh.nl*